Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (šiesta komora)

z 12. mája 2021 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Rovnaké zaobchádzanie s mužmi a ženami v oblasti sociálneho zabezpečenia – Smernica č. 79/7/EHS – Článok 4 ods. 1 – Diskriminácia na základe pohlavia – Vnútroštátna právna úprava, ktorá stanovuje poskytnutie príspevku k dôchodku z dôvodu materstva ženám s určitým počtom detí – Vylúčenie nároku na tento príspevok k dôchodku u žien, ktoré požiadali o odchod do predčasného dôchodku – Pôsobnosť smernice 79/7/EHS“

Vo veci C-130/20,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (Pracovný súd č. 3 Barcelona, Španielsko) zo 4. marca 2020 a doručený Súdnemu dvoru 9. marca 2020, ktorý súvisí s konaním:

YJ

proti

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),

SÚDNY DVOR (šiesta komora),

v zložení: predseda šiestej komory L. Bay Larsen, sudcovia C. Toader a M. Safjan (spravodajca),

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– YJ, v zastúpení: L. Ripoll Sans, abogada,

– Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS), v zastúpení: A. R. Trillo García a P. García Perea, splnomocnení zástupcovia,

– španielska vláda, v zastúpení: M. J. Ruiz Sánchez, splnomocnená zástupkyňa,

– Európska komisia, v zastúpení: C. Valero a I. Galindo Martín, splnomocnené zástupkyne,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálnej advokátky, že vec bude prejednaná bez jej návrhov,

* Jazyk konania: španielčina.

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 4 ods. 1 smernice Rady 79/7/EHS z 19. decembra 1978 o postupnom vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach súvisiacich so sociálnym zabezpečením (Ú. v. ES L 6, 1979, s. 24; Mim. vyd. 05/001, s. 215).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi YJ a Instituto Nacional de la Seguridad Social (Národný inštitút sociálneho zabezpečenia, Španielsko) (ďalej len „INSS“) týkajúceho sa toho, že INSS odmietol priznať YJ v rámci jej predčasného dôchodku príspevok z dôvodu materstva.

Právny rámec

Právo Únie

3 Prvé a druhé odôvodnenie smernice 79/7 stanovujú:

„keďže článok 1 odsek 2 smernice Rady 76/207/EHS z 9. februára 1976 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami pokiaľ ide o prístup k zamestnaniu, odbornému vzdelávaniu a postupu v zamestnaní a o pracovné podmienky [(Ú. v. ES L 39, 1976, s. 40; Mim. vyd. 05/001, s. 187)] ustanovuje, že na zabezpečenie postupného vykonávania zásady rovnakého zaobchádzania vo veciach súvisiacich so sociálnym zabezpečením Rada prijme na návrh Komisie [Európskych spoločenstiev] opatrenia, ktoré vymedzia jej podstatu, rozsah a spôsoby jej uplatňovania; keďže zmluva [EHS] neposkytuje nijaké špecifické právomoci potrebné na tento účel;

keďže zásada rovnakého zaobchádzania vo veciach súvisiacich so sociálnym zabezpečením by sa mala vykonávať predovšetkým v zákonných systémoch, ktoré poskytujú ochranu pred rizikom choroby, invalidity, staroby, pracovných úrazov, chorôb z povolania a nezamestnanosti, a v sociálnej pomoci, pokiaľ jej cieľom je doplniť alebo nahradiť vyššie uvedené systémy.“

4 Článok 1 tejto smernice stanovuje:

„Účelom tejto smernice je postupné vykonávanie zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach súvisiacich so sociálnym zabezpečením, ďalej len ‚zásada rovnakého zaobchádzania‘, v oblasti sociálneho zabezpečenia a v ďalších súčastiach sociálnej ochrany uvedených v článku 3.“

5 Článok 4 uvedenej smernice znie takto:

„1. Zásadou rovnakého zaobchádzania sa rozumie, že neexistuje žiadna priama či nepriama diskriminácia z dôvodu pohlavia, najmä s odvolaním sa na manželský alebo rodinný stav, predovšetkým pokiaľ ide o:

– rozsah jednotlivých systémov a podmienky prístupu k nim,

– povinnosť platiť príspevky a výpočet výšky príspevkov,

– výpočet dávok vrátane ich zvýšenia s ohľadom na manžela/manželku a závislé osoby, a podmienky určujúce trvanie a zachovanie nároku na dávky.

2. Zásada rovnakého zaobchádzania sa nedotýka ustanovení o ochrane žien z dôvodu materstva.“

6 Podľa článku 7 ods. 1 tej istej smernice:

„Táto smernica sa nedotýka práva členských štátov vylúčiť z jej pôsobnosti:

a) určovanie veku odchodu do dôchodku na účely poskytovania starobného dôchodku a dôchodku za výsluhu rokov a jeho možné dôsledky na iné dávky;

b) výhody súvisiace so systémami starobných dôchodkov poskytovaných osobám, ktoré vychovali deti; nadobudnutie nároku na dávky po dobách prerušenia zamestnania z dôvodu výchovy detí;

…“

Španielske právo

7 Článok 60 Ley General de la Seguridad Social (všeobecný zákon o sociálnom zabezpečení) v konsolidovanom znení schválenom Real Decreto Legislativo 8/2015 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social (kráľovský legislatívny dekrét č. 8/2015, ktorým sa schvaľuje revidované znenie všeobecného zákona o sociálnom zabezpečení) z 30. októbra 2015 (BOE č. 261 z 31. októbra 2015, s. 103291) (ďalej len „LGSS“), nazvaný „Príspevok z dôvodu materstva k príspevkovým dôchodkom zo systému sociálneho zabezpečenia“, znie:

„1. Príspevok k dôchodku sa priznáva ženám, ktoré majú biologické alebo osvojené deti a sú poberateľkami starobného dôchodku, vdovského dôchodku alebo trvalého invalidného dôchodku príspevkového typu z akéhokoľvek systému sociálneho zabezpečenia, za ich demografický prínos do systému sociálneho zabezpečenia.

Tento príspevok, ktorý bude mať na všetky účely právnu povahu príspevkového verejného dôchodku, pozostáva zo sumy vyplývajúcej z uplatnenia určitej percentuálnej hodnoty na počiatočnú výšku uvedených dôchodkov, ktorá bude závisieť od počtu detí podľa nasledujúcej stupnice:

a) v prípade dvoch detí: 5 %;

b) v prípade troch detí: 10 %;

c) v prípade štyroch alebo viac detí: 15 %.

Na účely určenia nároku na príspevok a jeho výšky sa počítajú len deti narodené alebo osvojené pred vznikom nároku na príslušný dôchodok.

2. V prípade, ak výška pôvodne priznaného dôchodku bez uplatnenia príspevku prekročí hranicu stanovenú v článku 57, súčet dôchodku a príspevku nemôže prekročiť uvedenú hranicu zvýšenú o 50 % priznaného príspevku.

Obdobne platí, že ak výška priznaného dôchodku dosiahne len po čiastočnom uplatnení príspevku hranicu stanovenú v článku 57, dotknutá osoba má navyše tiež nárok na 50 % časti príspevku, ktorá prekračuje hornú hranicu platnú v danom období.

V prípadoch, keď na základe zákonov alebo iných právnych predpisov môže byť horná hranica prekročená z iných dôvodov, sa príspevok vypočíta v súlade s týmto odsekom, pričom sa ako počiatočná výška dôchodku zohľadní horná hranice platná v danom období.

Ak nárok na príspevok k dôchodku vznikne v dôsledku pomerného sčítania dôb poistenia na základe medzinárodných predpisov, príspevok sa vypočíta z teoretického určeného dôchodku a na získaný výsledok sa uplatní príslušná pomerná sadzba.

…

4. Príspevok k dôchodku sa neuplatní v prípadoch dobrovoľného odchodu dotknutej osoby do predčasného dôchodku ani v prípadoch čiastočného odchodu do dôchodku, ktoré sú uvedené v článkoch 208 a 215.

Príslušný príspevok k dôchodku sa však prizná, ak po čiastočnom odchode do dôchodku dôjde k úplnému odchodu do dôchodku po dosiahnutí požadovaného veku.

…“

8 Článok 208 LGSS s názvom „Dobrovoľný odchod dotknutej osoby do predčasného dôchodku“ stanovuje:

„1. Dobrovoľný odchod dotknutej osoby do predčasného dôchodku podlieha týmto podmienkam:

a) Do dosiahnutia dôchodkového veku, ktorý sa uplatní v každom prípade podľa článku 205 ods. 1 písm. a), jej chýbajú najviac dva roky, pričom opravné koeficienty, na ktoré odkazuje článok 206, sa na tento účel neuplatnia.

b) Preukázanie minimálnej doby skutočného poistenia v dĺžke 35 rokov bez zohľadnenia pomernej časti na takéto účely z dôvodu mimoriadnych odmien. Výlučne na tieto účely sa zohľadní len doba povinnej vojenskej služby alebo náhradnej sociálnej služby v maximálnej dĺžke jedného roka.

c) Po preukázaní splnenia všeobecných a osobitných podmienok uvedeného systému starobného dôchodku, musí byť výška dôchodku, ktorý sa má poberať, vyššia než výška minimálneho dôchodku, ktorý by dotknutej osobe prináležal z dôvodu jej rodinnej situácie po dovŕšení veku 65 rokov. V opačnom prípade nie je možné odísť do tohto druhu predčasného dôchodku.

…“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

9 Na základe svojej žiadosti dosiahla YJ rozhodnutím INSS z 11. decembra 2017 to, že môže odísť do predčasného starobného dôchodku a poberať dôchodok s účinnosťou od 4. decembra 2017. YJ podala proti tomuto rozhodnutiu sťažnosť, v ktorej uviedla, že INSS jej mal priznať príspevok k dôchodku z dôvodu materstva stanovený v článku 60 LGSS, keďže mala tri deti.

10 Keďže INSS túto sťažnosť zamietol rozhodnutím z 9. mája 2018 z dôvodu, že tento príspevok k dôchodku z dôvodu materstva sa neuplatňuje v prípade, keď sa dotknutá osoba rozhodne odísť do predčasného dôchodku, YJ podala žalobu na Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (Pracovný súd č. 3 Barcelona, Španielsko). Pred vnútroštátnym súdom v podstate tvrdí, že článok 60 LGSS vedie k diskriminácii žien, ktoré z dôvodu, že si zvolili odchod do predčasného dôchodku, nemôžu poberať uvedený príspevok k dôchodku z dôvodu materstva.

11 Vnútroštátny súd pripomína, že v rozsudku z 12. decembra 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Príspevok k dôchodku matkám) (C-450/18, EU:C:2019:1075), Súdny dvor konštatoval, že článok 60 LGSS, na ktorý sa nevzťahuje výnimka stanovená v článku 4 ods. 2 smernice 79/7, ani výnimka stanovená v článku 7 ods. 1 písm. b) tejto smernice, predstavuje priamu diskrimináciu na základe pohlavia, ktorú uvedená smernica zakazuje.

12 Vnútroštátny súd dodáva, že neexistuje nijaký dôvod neuplatniť *mutatis mutandis* odôvodnenie Súdneho dvora v tomto rozsudku vo vzťahu ku všetkým ženám, ktoré sa nachádzajú v rovnakej situácii, bez ohľadu na formu a dátum prístupu k dôchodkovému systému, a teda majú nárok na ten istý príspevok k dôchodku z dôvodu materstva.

13 Vnútroštátny súd sa teda pýta, či systém stanovený v článku 60 LGSS, podľa ktorého ženy, ktoré sa podobne ako YJ rozhodnú pre odchod do predčasného dôchodku, sú vylúčené z nároku na príspevok k dôchodku z dôvodu materstva stanoveného v tomto článku – na rozdiel od tých žien, ktoré odídu do dôchodku vo veku stanovenom v zákone alebo ktoré odchádzajú do predčasného dôchodku z dôvodu činnosti vykonávanej počas ich pracovného života, z dôvodu zdravotného postihnutia alebo v nadväznosti na ukončenie činnosti počas obdobia, ktoré bezprostredne predchádza odchodu do dôchodku z dôvodov, ktoré im nie je možné pripísať – je v súlade so zásadou práva Únie, ktorá zaručuje rovnaké zaobchádzanie v širokom zmysle, to znamená medzi mužmi a ženami, ale tiež medzi ženami, a či tak tento systém nepredstavuje priamu diskrimináciu v zmysle smernice 79/7.

14 Za týchto podmienok Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (Pracovný súd č. 3 Barcelona) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Možno ustanovenie, akým je článok 60 ods. 4 [LGSS], podľa ktorého ženy, ktoré dobrovoľne odídu do predčasného dôchodku, nemajú nárok na príspevok k dôchodku z dôvodu materstva – na rozdiel od žien, ktoré odídu do dôchodku dobrovoľne vo veku stanovenom v zákone alebo ktoré odídu do predčasného dôchodku, avšak z dôvodu činnosti vykonávanej počas svojho pracovného života, zdravotného postihnutia alebo preto, že prestali pracovať pred vznikom nároku na dôchodok z dôvodu, ktorý im nie je možné pripísať – považovať za priamu diskrimináciu v zmysle smernice 79/7?“

O prejudiciálnej otázke

15 Na úvod treba uviesť, že vnútroštátny súd sa vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania vo všeobecnosti zameriava na smernicu 79/7 bez toho, aby uviedol ustanovenia tejto smernice, o ktorých výklad žiada.

16 Z formulácie položenej otázky, ako aj z vysvetlení poskytnutých vnútroštátnym súdom v návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že táto otázka sa v skutočnosti týka určenia existencie priamej diskriminácie na základe pohlavia v zmysle smernice 79/7, ktorá je zakázaná článkom 4 ods. 1 tejto smernice, ktorý stanovuje, že zásada rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach súvisiacich so sociálnym zabezpečením znamená, že neexistuje žiadna priama či nepriama diskriminácia z dôvodu pohlavia, najmä s odvolaním sa na manželský alebo rodinný stav dotknutej osoby.

17 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdnemu dvoru v rámci postupu spolupráce s vnútroštátnymi súdmi zakotveného v článku 267 ZFEÚ prislúcha dať vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď, ktorá mu umožní rozhodnúť prejednávaný spor, a z tohto pohľadu je úlohou Súdneho dvora prípadne preformulovať otázky, ktoré sú mu predložené (rozsudok z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 27 a citovaná judikatúra).

18 Preto na účely poskytnutia užitočnej odpovede vnútroštátnemu súdu treba položenú otázku chápať tak, že jej cieľom je v podstate určiť, či sa má článok 4 ods. 1 smernice 79/7 vykladať v tom zmysle, že mu odporuje vnútroštátna právna úprava, ktorá stanovuje v prospech žien, ktoré mali aspoň dve biologické alebo osvojené deti, príspevok k dôchodku z dôvodu materstva v prípade odchodu do dôchodku vo veku stanovenom v zákone alebo odchodu do predčasného dôchodku z určitých dôvodov stanovených v zákone, nie však v prípade dobrovoľného odchodu dotknutej osoby do predčasného dôchodku.

19 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že pojem „priama diskriminácia na základe pohlavia“ uvedený v článku 4 ods. 1 smernice 79/7 sa má chápať tak, že zahŕňa každú situáciu, v ktorej sa s jednou osobou zaobchádza menej priaznivo z dôvodu jej pohlavia, než sa zaobchádza, sa zaobchádzalo alebo by sa zaobchádzalo s inou osobou v porovnateľnej situácii [rozsudok z 26. júna 2018, MB (Zmena pohlavia a starobný dôchodok), C-451/16, EU:C:2018:492, bod 34]. Z toho vyplýva, že na to, aby sa mohla priama diskriminácia „zakladať na pohlaví“, je potrebné, aby sa s určitou osobou zaobchádzalo nepriaznivo z dôvodu jej príslušnosti k mužskému alebo ženskému pohlaviu.

20 Okrem toho treba zdôrazniť, že smernica 79/7 má podľa svojho názvu, ako aj svojho článku 1 v spojení s jej prvým a druhým odôvodnením za cieľ postupné vykonávanie zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach súvisiacich so sociálnym zabezpečením. Okrem toho legislatívna skratka definovaná v článku 1 tejto smernice potvrdzuje, že výraz „zásada rovnakého zaobchádzania“ použitý vo zvyšku uvedenej smernice treba chápať tak, že odkazuje skrátene na „zásadu rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach súvisiacich so sociálnym zabezpečením“.

21 V dôsledku toho sa pojem „diskriminácia na základe pohlavia“ uvedený v článku 4 ods. 1 smernice 79/7 môže týkať iba prípadov diskriminácie medzi pracovníkmi mužského pohlavia na jednej strane a pracovníkmi ženského pohlavia na druhej strane.

22 Za týchto podmienok nemožno článok 4 ods. 1 smernice 79/7 chápať ako ustanovenie práva Únie, ktoré zaručuje rovnosť zaobchádzania v širokom zmysle, teda aj s osobami patriacimi k rovnakému pohlaviu. Pojem „priama diskriminácia na základe pohlavia“ uvedený v tomto ustanovení naopak zahŕňa situáciu, v ktorej sa s pracovníkmi zaobchádza menej priaznivo z dôvodu ich príslušnosti k mužskému alebo ženskému pohlaviu v porovnaní s inými pracovníkmi opačného pohlavia v porovnateľnej situácii.

23 V prejednávanej veci sa situácia, o ktorú ide vo veci samej, týka ženy, ktorá z dôvodu, že sa rozhodla odísť do predčasného dôchodku, nemôže poberať príspevok k dôchodku z dôvodu materstva a domnieva sa, že sa s ňou zaobchádza menej priaznivo ako so ženami, ktoré vzhľadom na to, že odišli do dôchodku vo veku stanovenom v zákone alebo odišli do predčasného dôchodku z určitých dôvodov stanovených zákonom, môžu poberať tento príspevok k dôchodku.

24 Smernica 79/7 sa však nemôže uplatniť na takúto situáciu, keďže kritérium, na základe ktorého je priznanie dotknutého príspevku k dôchodku z dôvodu materstva zamietnuté ženám, ktoré dobrovoľne odchádzajú do predčasného dôchodku, sa netýka pohlavia dotknutého pracovníka, ale podmienok jeho prístupu k dôchodku, teda údajné diskriminačné zaobchádzanie nie je „založené na pohlaví“. Predmetná situácia sa navyše netýka diskriminácie medzi pracovníkmi mužského pohlavia na jednej strane a pracovníkmi ženského pohlavia na strane druhej, ale údajného narušenia rovnosti zaobchádzania medzi pracovníkmi ženského pohlavia.

25 Tento záver nie je spochybnený rozsudkom z 12. decembra 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Príspevok k dôchodku matkám) (C-450/18, EU:C:2019:1075), aj keď sa vec, v ktorej bol vydaný tento rozsudok, týkala tej istej vnútroštátnej právnej úpravy, o ktorú ide vo veci samej. V tejto veci bol totiž žalobca vo veci samej pracovníkom mužského pohlavia, ktorý sa domnieval, že sa s ním zaobchádzalo menej priaznivo ako s pracovníkmi ženského pohlavia, keďže mu bol dotknutý príspevok k dôchodku z dôvodu materstva zamietnutý z dôvodu, že patrí k mužskému pohlaviu. V uvedenom rozsudku tak Súdny dvor mohol založiť svoje odôvodnenie na smernici 79/7 v rozsahu, v akom sa

údajné narušenie rovnosti zaobchádzania týkalo pracovníkov mužského pohlavia v porovnaní s pracovníkmi ženského pohlavia, a teda bolo založené na pohlaví dotknutého pracovníka, k čomu v prejednávanej veci nedochádza.

26 Za týchto podmienok treba konštatovať, že situácia, o ktorú ide vo veci samej, nepatrí do pôsobnosti smernice 79/7.

27 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že smernica 79/7 sa neuplatňuje na vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá stanovuje v prospech žien, ktoré mali aspoň dve biologické alebo osvojené deti, príspevok k dôchodku z dôvodu materstva v prípade odchodu do dôchodku vo veku stanovenom v zákone alebo odchodu do predčasného dôchodku z určitých dôvodov stanovených v zákone, nie však v prípade dobrovoľného odchodu dotknutej osoby do predčasného dôchodku.

O trovách

28 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (šiesta komora) rozhodol takto:

Smernica Rady 79/7/EHS z 19. decembra 1978 o postupnom vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach súvisiacich so sociálnym zabezpečením sa neuplatňuje na vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá stanovuje v prospech žien, ktoré mali aspoň dve biologické alebo osvojené deti, príspevok k dôchodku z dôvodu materstva v prípade odchodu do dôchodku vo veku stanovenom v zákone alebo odchodu do predčasného dôchodku z určitých dôvodov stanovených v zákone, nie však v prípade dobrovoľného odchodu dotknutej osoby do predčasného dôchodku.

Podpisy